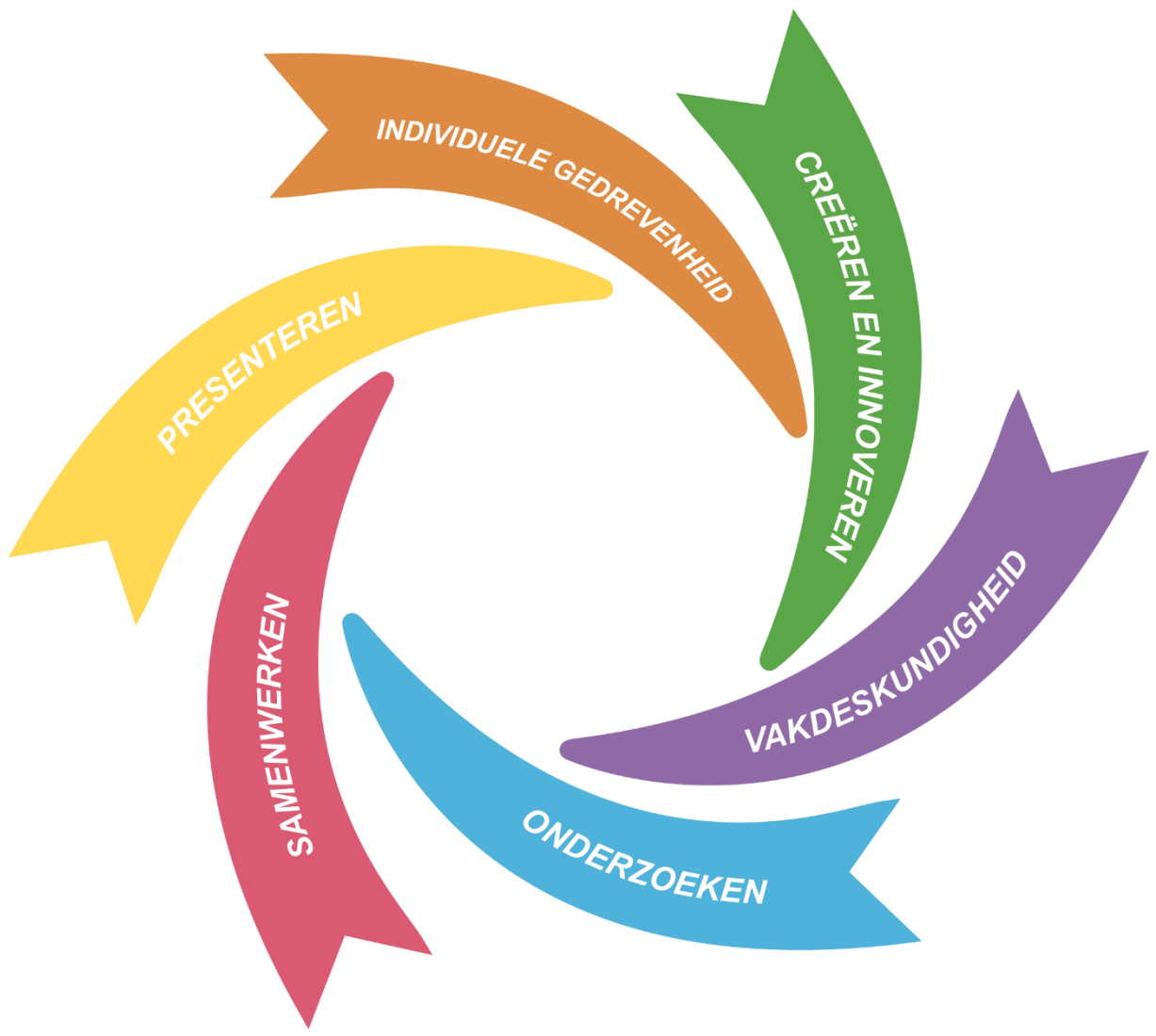

**Leerplan bestemd voor alle opleidingen
van het domein Muziek van het deeltijds kunstonderwijs,
opgemaakt door OVSG**

Leerplan Muziek

Het deeltijds kunstonderwijs ontwikkelt de artistieke aanleg en competenties van de leerlingen door kunst te beoefenen, te maken, te beleven en te beschouwen zodat ze kunnen uitstromen naar kunstbeoefening of -beleving in de vrije tijd of de arbeidsmarkt of doorstromen naar het hoger kunstonderwijs¹.

“Ontwikkelen is het veranderen van een aanwezige structuur. We kijken naar een persoon in zijn geheel: lichaam en geest. De aanwezige structuur ontwikkelt, ontvouwt en ontplooit zich levenslang. Er treden voortdurend gedragsveranderingen op. Hierbij kan zowel sprake zijn van het verwerven van nieuwe mogelijkheden als het verliezen van een bepaalde functie of vaardigheid. Winst en verlies gaan dan ook hand in hand in de ontwikkeling².”

¹ Aangepast overgenomen uit ‘Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs (28 februari 2018), hoofdstuk 2, afdeling 1, artikel 4, p.5’

² Vrij naar Katrien Struyven e.a., 2010, p. 17.

Inhoud

Inhoud.....	4
VOORAF	5
DEEL 1: TOELICHTING BIJ HET LEERPLAN	6
A. Opbouw en onderliggende systematiek	6
B. Onderliggende visie	13
C. Doelgroep	14
D. Doorvertaling van het leerplan	15
E. Minimale materiële vereisten	16
F. Verklarende woordenlijst.....	18
G. Woord van dank.....	19
H. Bronnen	20
DEEL 2: LEERPLANDOELLEN.....	21

VOORAF

Het leerplan Muziek bestaat uit twee delen:

- DEEL 1: Toelichting bij het leerplan
 - A. Opbouw en onderliggende systematiek
 - B. Onderliggende visie
 - C. Doelgroep
 - D. Doorvertaling van het leerplan
 - E. Materiële vereisten
 - F. Verklarende woordenlijst
 - G. Woord van dank
 - H. Bronnenlijst
- DEEL 2: Leerplandoelen

Daarnaast bevat het leerplan ook een bijlage, nl. de concordantielijst. Deze bijlage geeft de concordantie tussen de onderwijsdoelen (basiscompetenties³ en beroepskwalificaties⁴) en de leerplandoelen weer.

³ Deze term wordt gebruikt in de eerste, tweede en derde graad van het deeltijds kunstonderwijs. Basiscompetenties geven aan welke kennis, vaardigheden en attitudes een leerling geïntegreerd moet inzetten voor maatschappelijke activiteiten. Basiscompetenties worden niet vastgelegd per vak, maar voor het geheel van een opleiding (Vlaamse overheid, 2020)

⁴ Een beroepskwalificatie beschrijft wat je moet kennen en kunnen om een beroep uit te oefenen (Vlaamse overheid, 2020). Beroepskwalificaties zijn opgenomen in de beroepskwalificatiedossiers voor de verschillende studierichtingen van de 4e graad deeltijds kunstonderwijs.

DEEL 1: TOELICHTING BIJ HET LEERPLAN

A. Opbouw en onderliggende systematiek

Eén leerplan voor het volledige domein Muziek

Het leerplan Muziek omvat alle leerplandoelen van de 1e tot en met de 4e graad voor het domein Muziek. De leerplandoelen vormen een doorvertaling van de basiscompetenties (1e tot en met 3e graad) en de beroepskwalificaties (4e graad) zoals bepaald door de Vlaamse Regering.

De doelen van de 1^e tot en met de 3^e graad zijn gemeenschappelijk voor het volledige domein Muziek.

De doelen van de 4^e graad zijn specifiek per studierichting en vormen een logisch vervolg op de leerplandoelen van de 1^e tot en met de 3^e graad. De studierichtingen zijn geordend volgens de inschaling in de Vlaamse Kwalificatiestructuur⁵:

- niveau 3 (amateur vertolkend muzikant)
- niveau 4 (amateur creërend muzikant, amateur DJ)
- niveau 5 (amateur dirigent)

Voor elke kortlopende studierichting selecteert de academie zelf een relevant en consistent geheel van leerplandoelen die uitsluitend uit het domein Muziek worden geput. Aangezien het schoolbestuur zelf de invulling van de kortlopende studierichtingen bepaalt, kiest ze zelf de doelen die hierbij het best aansluiten.

Ordeningskader

Het leerplan hanteert hetzelfde ordeningskader als de basiscompetenties, met name de volgorde van de 6 kerncompetenties:

- *Individuele gedrevenheid tonen*: de leerling vertrouwt op de eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen
- *Creëren en (drang tot) innoveren*: de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten
- *Vakdeskundigheid inzetten*: de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukkingvorm
- *Onderzoeken*: de leerling analyseert, reflecteert en communiceert over proces en product
- *Relaties bouwen en samenwerken*: de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van een gemeenschappelijk artistiek doel of project
- *Presenteren*: de leerling toont proces en/of product aan een publiek

De zes kerncompetenties vormen één geheel en zijn evenwaardig. De volgorde waarin ze worden weergegeven, zegt niets over het belang ervan (Onderwijs Vlaanderen, 2018).

⁵ Voor meer informatie over de inhoud van de beroepskwalificatiedossiers, zie

https://app.akov.be/pls/pakov/f?p=VLAAMSE_KWALIFICATIESTRUCTUUR:BEROEPENSAMENHANG:::NO::P1050_BK_DOSSIER_ID:4121

Leerlijnen 1e tot en met 4e graad

Alle leerplandoelen (zie DEEL 2) maken deel uit van logisch opbouwende leerlijnen met leerplandoelen voor de 1e tot en met 4e graad (per studierichting)⁶.

Leerlijnen maken de opbouw van het leerproces duidelijk. Zo ziet de leerkracht in één opslag via welke tussendoelen een einddoel dient bereikt te worden. “Leren is immers een cumulatief proces waarbij de lerende nieuw verworven competenties laat aansluiten bij zijn of haar voorkennis. Nieuwe leerinhouden bouwen verder op aanwezige kennis, vaardigheden en attitudes. Leerlingen organiseren nieuwe leerstof op een actieve manier tot een kennisgeheel in interactie met de omgeving” (naar Standaert, Troch, Peeters & Piedfort, 2009, p. 18).

Met het oog op de formulering van logische leerlijnen werden twee acties doorgevoerd:

- Alle competenties en de bijhorende onderliggende activiteiten uit de beroepskwalificatiedossiers voor de verschillende studierichtingen van de 4^e graad werden in een eerste fase op een logische lijn gezet met de leerplandoelen (~ basiscompetenties) van de 1^e tot en met de 3^e graad. In een tweede fase werden de verschillende competenties en activiteiten uit de beroepskwalificatiedossiers geclusterd en geherformuleerd tot nieuwe leerplandoelen zodat ze een logische leerlijn vormen van de 1^e tot en met de 4^e graad. Het verband tussen de leerplandoelen 4^e graad en de oorspronkelijke competenties en activiteiten uit de beroepskwalificatiedossiers staat beschreven in de concordantielijst (zie bijlage).
- De leerplandoelen 1^e tot en met 3^e graad bevinden zich quasi altijd onder dezelfde kerncompetentie als hun bijhorende basiscompetentie (zie hierboven). Enkel indien dit relevant is voor de logica van een leerlijn, staat een leerplandoel onder een andere kerncompetentie dan de bijhorende basiscompetentie.

Omdat de leerplandoelen als één consistent geheel worden beschouwd en omdat ze optimaal op elkaar zouden kunnen inspelen, verdeelt dit leerplan de doelen niet over de verschillende vakken en ook niet over verschillende leerjaren. Hierdoor komt de leerinhoud gedurende het leertraject meerdere malen aan bod. Telkens wordt de leerinhoud verder verdiept en verbreed.

⁶ In het geval de academie een domeinoverschrijdende eerste graad inricht, kan ze hiervoor gebruik maken van het leerplan ‘DKO/2022/001 - eerste graad domeinoverschrijdende initiatieopleiding’. De formulering van de leerplandoelen in dit leerplan is geheel identiek aan deze van de leerplandoelen voor de eerste graad muziek. Deze identieke formulering is mogelijk omdat we kinderen in de eerste graad muziek niet uitsluitend kennis willen laten maken met muzikale uitdrukkingsvormen, maar hen een voldoende brede, oriënterende artistieke kijk willen bieden waarin - indien dat relevant is - verwijzingen naar andere domeinen mogelijk zijn. Daarnaast is een identieke formulering mogelijk doordat de leerplandoelen voor de eerste graad (muziek / domeinoverschrijdend) open, generieke doelen zijn. De academiespecifieke doorvertaling van de leerplandoelen bepaalt de concrete invulling van de leerplandoelen van waaruit domeinoverschrijdende accenten kunnen gelegd worden. De pedagogische begeleidingsdienst van OVSG reikt hiervoor concrete suggesties aan in haar ondersteunende materialen. Wil je hierover meer informatie, contacteer dan de pedagogische begeleidingsdienst dko van OVSG (hans.laureyn@ovsg.be) of raadpleeg het DKO-Kompas.

Transversale leerlijn

Doorheen de opleiding is het belangrijk dat de lerende toenemend inzicht verwerft in de samenhang tussen de zes kerncompetenties. Naarmate het leerproces vordert en de leerling meer naar het amateur kunstenaarschap toegroeit, vormen de kerncompetenties ook steeds meer een geïntegreerd geheel en vervaagt de grens tussen de kerncompetenties. Omwille daarvan worden de leerplandoelen uitgebreid met twee transversale leerlijnen:

- een leerlijn over het begrijpen van de samenhang tussen de zes kerncompetenties
- een leerlijn over het integreren van de zes kerncompetenties in de praktijk

Onderliggende systematiek

De leerkracht gaat aan de slag met de leerplandoelen (zie DEEL 2). Deze bevatten alle informatie die nodig is om aan het leerplandoel te werken en het doel te kunnen evalueren.

Om tot de formulering van de leerplandoelen te komen, werd gebruik gemaakt van een onderliggende systematiek: alle leerplandoelen werden gekoppeld aan één of meerdere beheersingsniveaus. Deze niveaus zijn rechtstreeks in de leerplandoelen opgenomen en zijn herkenbaar aan de hand van de gekozen handelingswerkwoorden en zgn. ‘verwijswoorden’ die naar deze niveaus verwijzen. Wil je graag meer weten over hoe deze onderliggende systematiek werkt, dan vind je hieronder verdere informatie.

➤ Wat zijn beheersingsniveaus?

Alle leerplandoelen in de leerlijnen zijn gekoppeld aan beheersingsniveaus⁷. Er zijn drie dimensies met beheersingsniveaus te onderscheiden (Rombaut, Molein & Van Severen, 2020):

- *de cognitieve dimensie*: dit gaat over kennis en cognitieve processen
- *de affectieve dimensie*: dit gaat over attitudes, motivatie, interesses, voorkeuren, overtuigingen, meningen, waarden en gevoelens. Doelen m.b.t. de affectieve dimensie gaan over vragen zoals ‘Wie ben ik?’ en ‘Waar sta ik voor?’
- *de vaardigheidsdimensie*⁸: dit gaat over de ontwikkeling van vaardigheden

⁷ De koppeling houdt rekening met de verwachtingen van de overheid die de context, autonomie en verantwoordelijkheid waarmee de doelen bereikt moeten worden, vastlegt. Voor de eerste graad van het dko worden de leerplandoelen verworven in een veilige omgeving, in een goed gestructureerde context waarbij leerlingen geïnspireerd geleid worden. In de tweede graad van het dko gebeurt dit in een vertrouwde omgeving, gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid, (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht. In de derde graad in een minder vertrouwde omgeving, gestructureerde context met toenemende zelfstandigheid, (be)geleid en geïnspireerd door de leerkracht.

⁸ De oorspronkelijke term is ‘psychomotorisch domein’. Deze dimensie beschrijft veranderingen op vlak van bewegen, handelen, handmatig manipuleren... in functie van een gezonde, veilige en fysiek actieve levensstijl. In dit leerplan spreken we eerder van ‘vaardigheidsdimensie’ waarbij ‘vaardigheid’ ruimer geïnterpreteerd wordt als het vermogen om een handeling bekwaam uit te voeren of een probleem op te lossen (www.woorden.org).

Voor de omschrijving van de beheersingsniveaus wordt uitgegaan van de taxonomieën van Bloom (cognitieve dimensie), Krathwohl, Bloom & Masia (affectieve dimensie) en Dave (psychomotorische dimensie/vaardigheidsdimensie). Een taxonomie ordent doelen volgens een eenduidig begrippenkader en omschrijft per niveau wat het gewenste leergedrag is (Rombaut, e.a., 2020 p. 19). Het werken met een taxonomie draagt zo bij aan het gebruik van een gemeenschappelijke taal bij leerkrachten in de academie.

Cognitief		Affectief		Vaardigheid	
A	herinneren: kennis ophalen uit het langetermijngeheugen	A	openstaan voor opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken...	A	een vaardigheid observeren en nadoen
B	begrijpen: kennis ophalen uit het langetermijngeheugen en er betekenis aan geven	B	reageren op opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken...	B	een vaardigheid uitvoeren na instructie
C	toepassen: verworven kennis en inzichten bij een nieuwe opdracht gebruiken	C	voorkeur tonen en belang hechten aan opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken...	C	een vaardigheid zelfstandig uitvoeren
D	analyseren: een geheel verdelen in onderdelen en bestuderen hoe de onderdelen aan elkaar en aan het geheel gerelateerd zijn en elkaar beïnvloeden	D	handelen vanuit een persoonlijk kader waarin voorkeuren, opvattingen, gedrag, gebeurtenissen, informatie, taken... geïnternaliseerd zijn, maar waarin nog conflicten zijn	D	een vaardigheid in een andere vorm toepassen en integreren met andere kennis en vaardigheden
E	evalueren: een oordeel geven en dat oordeel onderbouwen aan de hand van criteria	E	consistent en authentiek handelen vanuit een geïnternaliseerd en persoonlijk kader	E	een vaardigheid, in combinatie met andere vaardigheden, natuurlijk, automatisch spontaan en/of onbewust toepassen
F	creëren: kenniselementen samenbrengen en reorganiseren tot een nieuw coherent en functioneel geheel				

In het leerplan is ieder leerplandoel gekoppeld aan een beheersingsniveau van één of meerdere dimensies.

De classificatie van de doelen is louter beschrijvend en kent geen waardeoordeel toe aan de verschillende categorieën waartoe de doelen behoren. Het ene doel is m.a.w. niet superieur aan het andere (Rombaut e.a., 2020, p. 20). Specifiek m.b.t. de cognitieve dimensie mogen de beheersingsniveaus niet geïnterpreteerd worden als een lineaire opbouw van kennis of zonder meer gekoppeld worden aan een ambitieniveau. Zo kan 'analyseren' binnen een sterk afgebakende opdracht minder complex zijn dan 'begrijpen' in een bredere context of opdracht (Onderwijs Vlaanderen, 2019)⁹.

⁹ Dit citaat is afkomstig van Onderwijs Vlaanderen (2019). *Algemene uitgangspunten*. Te raadplegen via <https://onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4647>

➤ Hoe zijn de beheersingsniveaus doorvertaald in de leerplandoelen?

De leerkracht kan de beheersingsniveaus duidelijk herkennen in de leerplandoelen. Dit kan op twee manieren: via de handelingswerkwoorden enerzijds en via zgn. ‘verwijswoorden’ anderzijds.

De leerplandoelen zijn geformuleerd met behulp van handelingswerkwoorden die bij een bepaald beheersingsniveau horen. Deze werkwoorden drukken evalueerbaar gedrag uit en stellen leerkrachten in staat om na te gaan of de leerling het leerplandoel bereikt heeft of niet¹⁰.

Daarnaast werken we met zgn. ‘verwijswoorden’ die het beheersingsniveau verduidelijken in het leerplandoel zelf.

Binnen het cognitieve niveau spreken de handelingswerkwoorden vaak voor zich en bepalen zij wat geëvalueerd wordt. De handelingswerkwoorden op affectief niveau en vaardigheidsniveau zijn minder concreet naar evaluatie toe en worden daarom voor de duidelijkheid (vaak) aangevuld met verwijswoorden.

Hieronder enkele voorbeelden.

COGNITIEF		
	mogelijke handelingswerkwoorden	mogelijke verwijswoorden
A	benoemen, herkennen, opsommen, vertellen over, weergeven ...	
B	bespreken, beschrijven, het verband weergeven, in eigen woorden weergeven, in eigen woorden uitleggen, inschatten, koppelen, onderscheiden, toelichten, uitleggen, verbinden, verduidelijken, vergelijken, verhelderen ...	
C	aan de slag gaan met, gebruiken, gebruik maken van, inzetten, in praktijk brengen, laten zien (hoe), omgaan met, omzetten, opstellen, opvolgen, toepassen, ...	
D	analyseren, bestuderen, definiëren, interpretatie weergeven, onderzoeken, ontleden, samenhang beschrijven, selecteren ...	in functie van na analyse vanuit zelfreflectie vanuit inzicht en analyse
E	aftoetsen, beoordelen, bewaken, bijsturen, evalueren, nagaan, reflecteren, onderbouwen ...	
F	arrangeren, creëren, ideeën aanreiken, ontwerpen, vorm geven aan ...	

¹⁰ Uitzonderlijk wordt hiervan afgeweken: het leerplan behoudt het werkwoord ‘spelen’ in de eerste graad, omdat dit ‘spelen’ binnen de kunst domeinen een essentiële voorwaarde is om tot kunst te komen. ‘Spelen’ is in deze context veel breder dan ‘zich vermaken’ of ‘het uitvoeren van spelopdrachten’; het refereert aan het idee van de homo ludens (Latijn voor "spelende mens"), een mensbeeld waarin de mens eerst en vooral een spelend wezen is. Spel is een noodzakelijke voorwaarde om cultuur voort te brengen (Johan Huizinga, ‘Homo Ludens’). Verder bouwend op dit mensbeeld, wordt ‘spelen’ niet verengd tot een specifiek (operationeel) deelaspect. Spelen omvat de basishouding die de lerende aanneemt binnen de kunst domeinen; het ‘spelen’ omvat in die zin een verzameling van activiteiten zoals acteren, bespelen, doen alsof, zich vermaken, musiceren, muziek maken, iets op speelse wijze benaderen (Huizinga, 1938).

AFFECTIEF		
	mogelijke handelingswerkwoorden	mogelijke verwijswaarden
A	genieten van, openstaan voor, toelaten, zich opstellen ...	
B	bereid zijn, interesse tonen voor, zich houden aan ...	op vraag van
C	belang hechten aan, waarderen, waardering tonen, zoeken naar	vanuit eigen interesse
D	zich opstellen	persoonlijk / op persoonlijke wijze uit zichzelf vanuit de eigen artistieke visie, taal en aanpak vanuit de eigen visie vanzelfsprekend vinden
E	handelen	

VAARDIGHEID		
	mogelijke handelingswerkwoorden	mogelijke verwijswaarden
A	spelen met, volgen ...	
B	oefenen, uitproberen ...	aan de hand van afgesproken criteria aan de hand van afgesproken parameters binnen afgebakende opdrachten onder begeleiding zoals afgesproken
C	verfijnen	zelfstandig initiatief
D	combineren, inspelen op, integreren ...	in verschillende contexten vlot aaneenschakelen zelfstandig + handelingswerkwoord op niveau D
E	beheersen	

(Opmerking: bij beheersingsniveau C is het woord 'zelfstandig' niet altijd noodzakelijk. Soms verwijst het werkwoord naar een handeling die enkel uit de leerling zelf kan voortkomen. Bijvoorbeeld bij het leerplandoel: 'gaat bewust aan de slag met het onverwachte, het toevallige, het onbekende in de artistieke praktijk'.)

Voor een beperkt aantal leerplandoelen zijn er geen specifieke handelingswerkwoorden of 'verwijswaarden'. Dit omdat het lezen van het hele leerplandoel duidelijk maakt welke beheersingsniveaus onderliggend zijn.

➤ Globaal beeld van de toegekende beheersingsniveaus

Voor het merendeel van de leerplandoelen zijn volgende beheersingsniveaus van toepassing.

	Cognitief	Affectief	Vaardigheid
1 ^e graad	A	A	A
2 ^e graad	B	B	B
3 ^e graad	C	C	B/C
4 ^e graad amateur vertolkend muzikant	C/D	D	C/D
4 ^e graad amateur creërend muzikant	D/E/F	D	D
4 ^e graad amateur DJ	D/E/F	D	D
4 ^e graad amateur dirigent	D/E/F	D	D/E

Wil je nog meer informatie over de onderliggende systematiek van dit leerplan, contacteer dan de pedagogische begeleidingsdienst deeltijds kunstonderwijs van OVSG (hans.laureyn@ovsg.be) of raadpleeg het DKO-Kompas.

B. Onderliggende visie

Het onderwijs van steden en gemeenten is een openbare dienst en moet per definitie beantwoorden aan de principes van neutraliteit (OVSG, 2020). Neutraliteit krijgt binnen OVSG o.m. de invulling van 'actief pluralisme'. Hieronder worden volgende principes verstaan:

- *Verbondenheid stimuleren*: Academies gaan uit van de gemeenschappelijke waarden, overtuigingen, aspiraties ... die mensen met elkaar delen, over en door alle mogelijke verschillen heen. Tegelijk spreken ze hun verwachtingen hieromtrent uit tegenover leerlingen en ouders. Ze maken in hun curriculum plaats voor gemeenschappelijke waarden. Door hun aanpak stimuleren ze de verbondenheid tussen mensen in hun eigen leer- en leefgemeenschap en in de samenleving.
- *Diversiteit erkennen en respecteren*: Academies erkennen en respecteren de diversiteit bij hun leerlingen (...). Tegelijk stellen ze duidelijk de verwachting dat leerlingen en ouders de aanwezige verschillen eveneens respecteren, dat ze bereid zijn te luisteren naar elkaar en begrip opbrengen voor andere opvattingen.
- *Diversiteit als meerwaarde benutten*: Voor het realiseren van hun doelen vertrekken academies van de meerwaarde die diversiteit biedt. Als dat mogelijk en relevant is, spelen ze in op de verschillen tussen leerlingen door hun aanpak en door het aanbieden van inhoud (curriculum). Ze doen dat onder meer door een kritische dialoog tussen levensbeschouwingen en overtuigingen te stimuleren.

Het kader van 'Cultuur in de Spiegel' sluit naadloos aan bij dit actief pluralistisch gedachtegoed. Een kernbegrip in dit kader is namelijk 'culturele reflectie'. Dit is het reflecteren over en uitdrukking geven aan hoe mensen denken en handelen. Door stil te staan bij de eigen cultuur en die van anderen leren leerlingen hun eigen culturele interesses, argumenten, voorkeuren e.d. kennen en ontwikkelen ze een eigen culturele identiteit (Vermeersch e.a., 2016). Door in te zetten op culturele reflectie doorheen de opleiding kunnen leerlingen continu hun cultureel bewustzijn verruimen wat hen ook in staat stelt om steeds meer een actief pluralistische houding aan te nemen. In het leerplan willen we daarom expliciet aandacht hebben voor culturele reflectie. Dit gebeurt o.a. door binnen de kerncompetentie 'onderzoeken' een expliciete leerlijn rond culturele reflectie op te nemen¹¹. Daarnaast zijn er in het leerplan ook heel wat andere leerplandoelen terug te vinden die door hun formulering aanzetten tot culturele reflectie. Er zijn immers heel wat basiscompetenties en beroepskwalificaties/bijhorende activiteiten (bv. m.b.t. het reflecteren op eigen en andermans prestatie, werk en praktijk) die hier ruimte voor laten.

De culturele reflectie gebeurt door middel van de vier culturele basisvaardigheden: waarnemen, verbeelden, conceptualiseren en analyseren. In het leerplan zijn leerplandoelen m.b.t. elk van deze culturele vaardigheden terug te vinden.

Aansluitend bij 'Cultuur in de Spiegel' laten de leerplandoelen voldoende ruimte voor niet-talige reflectie. De keuze voor bv. het handelingswerkwoord 'geeft weer' in plaats van 'geeft aan', maakt duidelijk dat leerlingen hun reflectie kunnen uiten via taal, maar ook met hun lichaam, op een beeldende manier enz. De culturele media die zij hiervoor inzetten, zijn vrij te kiezen.

¹¹ De leerplandoelen rond culturele reflectie hangen nauw samen met diverse basiscompetenties en vormen daardoor geen uitbreidingsdoelen.

C. Doelgroep

Dit leerplan is bedoeld voor alle graden van de langlopende studierichtingen van het domein Muziek en voor de kortlopende studierichtingen van het domein Muziek.

Het bevat leerplandoelen voor

- de 1^e graad
- de 2^e graad
- alle opties van de 3^e graad
- alle opties van volgende studierichtingen (4^e graad):
 - amateur vertolkend muzikant
 - amateur creërend muzikant
 - amateur DJ
 - amateur dirigent

D. Doorvertaling van het leerplan

Doorvertaling op academieniveau

Elke academie dient vanuit haar eigen artistiek pedagogisch project en haar eigen reële mogelijkheden en noden verdere concrete invulling te geven aan dit leerplan voor de specifieke opties en vakken die ze aanbiedt.

Door de maatschappelijke verwachtingen te combineren met de specificiteit van de eigen context maakt ze een doorvertaling van de leerplandoelen en maakt ze vanuit haar artistiek-pedagogische visie keuzes naar pedagogisch-didactische aanpak en organisatie. Ze voedt, ondersteunt, stimuleert en bevordert zo de artistieke ontwikkeling van iedere lerende.

Vervolgens dient de leerkracht vanuit de academiespecifieke doorvertaling van de leerplandoelen het leerproces vorm te geven vanuit de specifieke leervraag van de lerende. Naarmate het leerproces vordert, sluiten de doelen steeds nauwer aan bij die leervraag en de optie/studierichting die de lerende volgt.

Doorvertaling op leerlingniveau

De leerplandoelen worden toegepast aansluitend bij het ontwikkelingsniveau van elke lerende. Aangezien deze ontwikkeling op diverse manieren, met verschillende snelheden, op uiteenlopende terreinen en vanuit individuele leervragen gebeurt, dient de academie oog te hebben voor de diversiteit van ieders ontwikkeling.

Elke academie kiest vrij de pedagogische methodes om de leerplandoelen te bereiken, rekening houdend met de ontwikkeling van de lerende. Om academies en leerkrachten hierbij te helpen en te inspireren, stelt de pedagogische begeleidingsdienst van OVSG pedagogisch-didactische wenken, begeleidingsmaterialen en methodieken ter beschikking.

E. Minimale materiële vereisten

Het betreft de minimale materiële vereisten die noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van het leerplan. In afwachting van een omzendbrief over deze minimale materiële vereisten is het onderstaande van toepassing.

1. Lokaal/klas

Minimaal

Aangepast aan het vak, de groepsgrootte en de samenstelling van de groep (leeftijd, motorische noden, bespeelde instrumenten ...):

- voldoende ruim
- goede verluchting, verlichting en verwarming
- akoestisch aangepaste lokalen (zowel voor spreekstem als muziek)
- voldoende opbergmogelijkheden in de academie (bv. voor didactisch materiaal, begeleidingsinstrumenten, lesmateriaal, partituren, ...)
- tafels en stoelen
- muziekstaander(s)

Wenselijk

- voldoende akoestische isolatie om (naburige) geluidshinder te vermijden

2. Didactisch materiaal

Minimaal

Aangepast aan het vak, de groepsgrootte en de samenstelling van de groep (leeftijd, motorische noden, bespeelde instrumenten ...):

- voldoende kwalitatieve instrumenten en materiaal om elke leerling actief bij de les te betrekken
- begeleidingsinstrument(en) voor de leerkracht voor vakken waar een instrumentale of ritmische ondersteuning noodzakelijk is
- veilige internettoegang
- audio-, video- en multimedia-apparatuur
- gehoorbescherming voor leerling en/of leerkracht indien relevant tijdens de lessen om gehoorschade te vermijden

Leerlingen staan zelf in voor de nodige accessoires die bij hun instrument horen (vb. voetensteun, microfoon, kabels, ...).

Beschikbaar (tijdelijk of permanent ter beschikking op de academie)

- bord/beamer/presentatiemogelijkheden
- klein slagwerk, Orff-instrumenten, boomwhackers, ...
- spiegel
- (muziek)bibliotheek
- toegang tot online muziekstreamingsdiensten

Specifiek

- PA-installatie voor vakken waarbij geluidsversterking of technische ondersteuning noodzakelijk is.

studierichting DJ**Minimaal**

- DJ-console met minstens twee verschillende afspeelunits met USB-aansluiting voor USB-stick en/of laptop waarbij de mixer EQ-controle per kanaal heeft
- voldoende hoofdtelefoons (DJ-modellen)
- audio software (zoals: Audacity, Sound Forge, Ableton,...) om opnames te maken
- Degelijke speakers/geluidsversterking

Beschikbaar (tijdelijk of permanent ter beschikking op de academie)

- Twee platenspelers (bij voorkeur professioneel referentiemateriaal)
- Twee DJ-multiplayer (bij voorkeur professioneel referentiemateriaal)
- DJ-mengtafel (bij voorkeur professioneel referentiemateriaal)
- Budget om digitaal of fysiek muziek aan te kopen

studierichting creërend muzikant:**Beschikbaar (tijdelijk of permanent ter beschikking op de academie)**

- Hardware voor opnames (microfoons, (audio)-interfaces,...)
- Software voor opname en muzieknotatie
- Hoofdtelefoon

F. Verklarende woordenlijst

- **Artistiek-culturele leven:** Het woord cultuur kent verschillende betekenissen. Wanneer we spreken van *het culturele leven* van een stad of gemeente verwijst het woord ‘cultuur’ naar de bovenbouw van de samenleving. Hiermee bedoelen we het deel van de samenleving dat niet met de harde onderlaag van economie en overheid samenvalt. Het gaat hier om die uitwisselingen tussen mensen waarbij vooral symbolen en uitdrukkingwijzen van belang zijn. Het culturele leven omvat veel meer dan enkel de kunstdomeinen; het is een belangrijk onderdeel van het maatschappelijk leven en voor velen ook van het individuele leven. Het heeft ruimtelijke, sociale en economische betekenis, het biedt mogelijkheden tot identificatie en discussie, tot ontspanning en (zelf)reflectie (Van den Broeck & Gieles, 2018). Het *artistiek-culturele leven* omvat alle verschijningsvormen waarin een bepaald kunstdomein in het dagelijkse leven tot uiting komt. In tegenstelling tot ‘het culturele leven’ is bij het artistiek-culturele leven telkens een (of meerdere) kunstdomeinen betrokken.
- **Artistiek parcours:** De ontwikkeling die een leerling doormaakt in zijn groei naar het amateur kunstenaarschap. Het ontwikkelen van een eigen artistieke visie, taal en/of aanpak vormt hier een onderdeel van.
- **Artistiek proces:** de weg van idee naar een mogelijk artistiek product; het doorlopen van de verschillende fasen waarin men op artistiek vlak kan experimenteren, vormgeven en (re)produceren.
- **Beschrijven:** in eigen woorden schetsen.
- **Courante en relevante technologische media:** Overdragers, materialen en technieken uit de muziekwereld, ontstaan op basis van toegepaste technische kennis.
- **Culturele reflectie:** Cultuur is reflecteren op wat mensen denken en doen. Het is het antwoord dat mensen geven op vragen als: Hoe zien we als mens de wereld? Hoe gaan we om met elkaar? Hoe voelen we ons? Hoe ervaren we zaken? Welke mogelijkheden zien we? (Vlaamse overheid, 2016). Er kunnen vier soorten culturele reflectie aan bod komen tijdens de lessen (Vermeersch e.a., 2014):
 - *Reflectie op het zelf:* reflecteren op wat de leerling zelf doet aan betekenisgeving;
 - *Reflectie op de ander:* reflecteren op wat de andere leerling(en) doet aan betekenisgeving;
 - *Reflectie op de omgeving:* reflecteren op wat de eigen groep, (sub)cultuur, samenleving zelf doet aan betekenisgeving. Het gaat om de groepen waartoe de leerling(en) behoort of wiens waarden en normen men deelt;
 - *Reflectie op een andere cultuur:* reflecteren op wat andere groepen, (sub)culturen doen aan betekenisgeving.
- **Expressiemogelijkheden:** Mogelijkheden om gevoelens en (artistieke) inspiratie uit te drukken.
- **Gericht luisteren:** Het actief selecteren van auditieve informatie en de beleving die men daarbij ervaart.
- **Gericht waarnemen:** Het actief selecteren van zintuiglijke informatie en de beleving die men daarbij ervaart. In tegenstelling tot de loutere (automatische) waarneming is dit een gecontroleerd en bewust proces dat een zekere mentale concentratie of aandacht vereist (vb. observeren, gericht luisteren, gericht proeven, gericht ruiken, tasten, ...) (Vermeersch e.a., 2016).
- **Intuïtie:** wat men aanvoelt zonder erover na te denken.
- **Leefwereld:** Wat zich rondom de lerende afspeelt en hem/haar bezighoudt. De beleefde werkelijkheid met vertrouwde zaken die de lerende door eigen ervaringen in zich heeft opgenomen en zich kan voorstellen.
- **Transversaal:** Verticale competentie-overschrijdende samenhang.
- **Uitdrukkingvorm:** De vorm waarin iets tot uitdrukking wordt gebracht (bv. een film, een lied, een dans, een schilderij, een tekening, een gedicht ...).

G. Woord van dank

Het leerplan en de bijhorende ondersteuningsmaterialen zijn door de pedagogische begeleidingsdienst van OVSG opgemaakt in samenwerking met leerkrachten, directies en experts uit het deeltijds kunstonderwijs. Wij danken deze ambassadeurs voor hun inzet en betrokkenheid en blijven hen in de toekomst verder betrekken bij de verdere ontwikkeling ervan.

H. Bronnen

- Huizinga, J. (1938, in herziene druk 2009). *Homo Ludens*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Nederlands woordenboek* (2020). Te raadplegen via www.woorden.org
- Rombaut, E., Molein, I., & Van Severen, T. (2020). *De herziene taxonomie van Bloom in de klas. Een inspiratieboek voor de leerkracht*. Kalmthout: Pelckmans Pro.
- OVSG (2020). *Beginselverklaring neutraliteit van het stedelijke en gemeentelijk onderwijs*. Te raadplegen via <https://www.ovsg.be/gemeentelijk-onderwijs/beginselverklaring-neutraliteit>
- Standaert, R., Troch, F., Peeters, I., & Piedfort, S. (2009). *Leren en onderwijzen. Inleiding tot de algemene didactiek*. Leuven: Acco.
- Struyven, K., Sieren, E., Dochy, F. & Janssens, S. (2010). *Groot worden, de ontwikkeling van baby tot adolescent*. Tiel: Lannoo
- Van Dale (2018). *Van Dale online*. Te raadplegen via <http://www.vandale.be/>
- Van den Broeck, A., & Gieles, Y. (2018). *Het culturele leven*. Te raadplegen via <https://www.scp.nl/publicaties/publicaties/2018/11/08/het-culturele-leven>
- Vermeersch, L., Vandenbroucke, A., De Backer, F., Lombaerts, K., Elias, W., & Groenez, S. (2016). *Culturele basisvaardigheden. Een ontwikkelingslijn op basis van de cultuurtheorie 'Cultuur in de Spiegel'*. Te raadplegen via https://www.cultuurkuur.be/sites/default/files/cis_culturele_basisvaardigheden.pdf
- Vermeersch, L., Vandenbroucke, A., De Backer, F., Lombaerts, K., Elias, W., & Groenez, S. (2014). *Cultuur over cultuur. Cultuurreflectie in de ontwikkelingsdoelen en eindtermen van het Vlaamse basis- en secundair onderwijs: een analyse op basis van de cultuurtheorie 'Cultuur in de Spiegel'*. Te raadplegen via https://www.cultuurkuur.be/sites/default/files/cis_cultuur_over_cultuur.pdf
- Vlaamse overheid (2018). *Basiscompetenties en beroepskwalificaties in het DKO*. Te raadplegen via <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/basiscompetenties-en-beroepskwalificaties-in-het-dko>
- Vlaamse overheid (2016). *De cultuurspiegel. Jouw gids voor cultuur op school*. Te raadplegen via https://www.mijncultuurspiegel.be/pdf/decultuurspiegel_gids.pdf
- Vlaamse overheid (2020). *De Vlaamse Kwalificatiestructuur*. Te raadplegen via <https://www.vlaamsekwalificatiestructuur.be/>
- Vlaamse overheid (2020). *Onderwijsdoelen*. Te raadplegen via www.onderwijsdoelen.be
- Vlaamse overheid (2019). *Onderwijsdoelen. Algemene uitgangspunten*. Te raadplegen via <https://onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4647>
- Vlaamse overheid (2020). *VKS. Samenhang. Amateur podiumkunsten*. Te raadplegen via https://app.akov.be/pls/pakov/f?p=VLAAMSE_KWALIFICATIESTRUCTUUR:BEROEPENSAMENHANG:::NO::P1050_BK_DOSSIER_ID:4121
- Vlaams Parlement (2018). *Ontwerp van decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs*. Te raadplegen via <http://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1362334>

DEEL 2: LEERPLANDOELLEN

TRANSVERSAAL

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
	geeft in eigen woorden de kerncompetenties weer	beschrijft in eigen woorden het verband tussen twee of meer kerncompetenties	definieert kunstenaarschap op basis van inzicht in de zes kerncompetenties	definieert kunstenaarschap op basis van inzicht in de zes kerncompetenties	definieert kunstenaarschap op basis van inzicht in de zes kerncompetenties	definieert kunstenaarschap op basis van inzicht in de zes kerncompetenties
	voert onder begeleiding combinaties van kerncompetenties uit	voert bewust combinaties van kerncompetenties uit	integreert de zes kerncompetenties in de artistieke praktijk	integreert de zes kerncompetenties in de artistieke praktijk	integreert de zes kerncompetenties in de artistieke praktijk	integreert de zes kerncompetenties in de artistieke praktijk

INDIVIDUELE GEDREVENHEID TONEN: de leerling vertrouwt op de eigen expressiemogelijkheden en wil zijn creatieve resultaten tonen.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
stelt zich geïnteresseerd, verwonderd en gemotiveerd op	toont interesse, verwondering en motivatie	toont interesse, verwondering, motivatie en persoonlijkheid	toont persoonlijkheid en een eigen aanpak in de vertolking	hanteert een eigen artistieke visie, taal en aanpak in de vertolking en creatie	hanteert een eigen artistieke visie, taal, aanpak en mix-stijl in de creatie	hanteert een eigen artistieke visie, taal en aanpak in de dirigeerpraktijk
geeft weer welke sterktes en mogelijkheden hij bij zichzelf ontdekt	schat de eigen artistieke sterktes en mogelijkheden in	laat eigen artistieke sterktes en mogelijkheden zien doorheen het artistieke parcours waardeert eigen artistieke sterktes en mogelijkheden	beklemtoont vanuit zelfreflectie eigen artistieke sterktes en mogelijkheden doorheen het artistieke parcours	beklemtoont vanuit zelfreflectie eigen artistieke sterktes en mogelijkheden doorheen het artistieke parcours	beklemtoont vanuit zelfreflectie eigen artistieke sterktes en mogelijkheden doorheen het artistieke parcours	beklemtoont vanuit zelfreflectie eigen artistieke sterktes en mogelijkheden doorheen het artistieke parcours
geeft persoonlijke voorkeuren weer	bepaalt onder begeleiding realistische doelen die aansluiten bij persoonlijke voorkeuren	bepaalt onder begeleiding realistische, ambitieuze doelen die aansluiten bij persoonlijke voorkeuren	bepaalt ambitieuze en gewaagde doelen die aansluiten bij persoonlijke voorkeuren en de eigen aanpak	bepaalt ambitieuze en gewaagde doelen die aansluiten bij de eigen artistieke visie, taal en aanpak	bepaalt ambitieuze en gewaagde doelen die aansluiten bij de eigen artistieke visie, taal, aanpak en mix-stijl	bepaalt ambitieuze en gewaagde doelen die aansluiten bij de eigen artistieke visie, taal en aanpak
	volgt de aangereikte stappen van het oefen-, leer-, werk- en creatieproces	stelt onder begeleiding een realistische planning op om te oefenen, te leren en te creëren in functie van het eindresultaat	stelt zelfstandig een stappenplan op waarin voldoende momenten voorzien zijn om het bereikte niveau van technieken en vaardigheden te onderhouden stelt zelfstandig een realistisch tijdspad op, waarin oefen-, studie- en herhalingsmomenten frequent zijn opgenomen	stelt zelfstandig een stappenplan op waarin voldoende momenten voorzien zijn om het bereikte niveau van technieken en vaardigheden te onderhouden stelt zelfstandig een realistisch tijdspad op, waarin creatie-, oefen-, studie- en herhalingsmomenten frequent zijn opgenomen	stelt zelfstandig een stappenplan op waarin voldoende momenten voorzien zijn om het bereikte niveau van technieken en vaardigheden te onderhouden stelt zelfstandig een realistisch tijdspad op, waarin creatie-, oefen-, studie- en herhalingsmomenten frequent zijn opgenomen	stelt zelfstandig een stappenplan op waarin voldoende momenten voorzien zijn om het bereikte niveau van technieken en vaardigheden te onderhouden stelt zelfstandig een realistisch tijdspad op waarin studie-, oefen-, en repetitiemomenten frequent zijn opgenomen in functie van de uitvoering

CREËREN EN (DRANG TOT) INNOVEREN: de leerling komt actief en uit zichzelf met artistieke vormgevingen, benaderingen en inzichten.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
neemt gericht waar	beschrijft nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten	gaat onder begeleiding aan de slag met nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten	verwerkt zelfstandig nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten in de vertolking	integreert zelfstandig nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten in de creatie, improvisatie en vertolking	integreert zelfstandig nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten in de mix	integreert zelfstandig nieuwe waarnemingen, indrukken, ervaringen en gedachten in de uitvoering
	beschrijft muzikale expressiemogelijkheden probeert onder begeleiding muzikale expressiemogelijkheden uit	experimenteert zelfstandig met muzikale expressiemogelijkheden		neemt de fase van het experimenteren met muzikale expressiemogelijkheden systematisch op in het creatieproces	neemt de fase van het experimenteren met muzikale expressiemogelijkheden systematisch op in het creatieproces	
	brengt het domein Muziek in verband met andere domeinen	experimenteert onder begeleiding met het betrekken van andere domeinen bij het domein Muziek	betreft zelfstandig uitdrukkingvormen uit andere domeinen in functie van de vertolking	betreft zelfstandig uitdrukkingvormen uit andere domeinen in functie van de creatie, improvisatie en vertolking	selecteert zelfstandig uitdrukkingvormen uit andere domeinen in functie van de creatie	selecteert zelfstandig uitdrukkingvormen uit andere domeinen in functie van de uitvoering
laat eigen emoties, verbeelding en ervaringen toe binnen afgebakende opdrachten	gebruikt onder begeleiding intuïtie, eigen emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen binnen afgebakende opdrachten	gebruikt onder begeleiding intuïtie, eigen en andermans emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen	verwerkt zelfstandig intuïtie, eigen en andermans emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen in de vertolking	integreert zelfstandig intuïtie, eigen en andermans emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen in functie van de creatie, improvisatie en vertolking	integreert zelfstandig intuïtie, eigen en andermans emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen in functie van de mix	integreert zelfstandig intuïtie, eigen en andermans emoties, verbeelding, gedachten en ervaringen in functie van de uitvoering
stelt zich nieuwsgierig op	probeert onder begeleiding mogelijkheden en kansen van het onverwachte, toevallige en onbekende uit	gaat bewust aan de slag met het onverwachte, het toevallige en het onbekende	gaat bewust aan de slag met het onverwachte, het toevallige en het onbekende in de artistieke praktijk	integreert het onverwachte, toevallige en onbekende in de artistieke praktijk	integreert het onverwachte, toevallige en onbekende in de mix	integreert het onverwachte, toevallige en onbekende in de artistieke praktijk neemt praktische beslissingen bij onverwachte voorvallen
	beschrijft verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen	maakt eigen artistieke keuzes, rekening houdend met verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen	reikt artistieke ideeën aan m.b.t. de vertolking rekening houdend met verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen	ontwerpt artistieke concepten vanuit de eigen visie, rekening houdend met verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen	ontwerpt artistieke concepten vanuit de eigen visie, rekening houdend met verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen	ontwerpt artistieke concepten vanuit de eigen visie, rekening houdend met verschillende creatieve mogelijkheden en beperkingen

	brengt onder begeleiding gemaakte keuzes in praktijk	brengt onder begeleiding eigen artistieke keuzes in praktijk	brengt eigen artistieke keuzes in praktijk geeft vorm aan de eigen artistieke praktijk op basis van persoonlijke keuzes	zet zelfstandig eigen artistieke keuzes om in uitvoerbare concepten geeft vorm aan de eigen artistieke praktijk, taal en visie op basis van eigen keuzes bepaalt bezetting, materialen, vaardigheden, technieken en methodes in functie van de creatie of uitvoering	zet zelfstandig eigen artistieke keuzes om in uitvoerbare concepten geeft vorm aan de eigen artistieke praktijk en mix-stijl op basis van eigen keuzes bepaalt hard- en software, materialen, vaardigheden, technieken en methodes in functie van de mix selecteert muziek- en geluidsfragmenten	zet zelfstandig eigen artistieke keuzes om in uitvoerbare concepten geeft vorm aan een eigen artistieke praktijk, taal en visie op basis van eigen keuzes bepaalt de voorwaarden voor de uitvoering (<i>bezetting, uitdrukkingmogelijkheden, vaardigheden, technieken en methodes</i>), rekening houdend met de mogelijkheden selecteert muziek in functie van het programma
geeft weer wat creatief is	toont creativiteit bij afgebakende opdrachten en eigen creaties is bereid om initiatief te tonen bij afgebakende opdrachten en eigen creaties	toont creativiteit bij opdrachten en eigen creaties neemt initiatief bij opdrachten en eigen creaties		creëert nieuw werk vanuit de eigen artistieke visie, taal en aanpak	creëert een nieuwe mix vanuit de eigen artistieke visie, taal, aanpak en mix-stijl	
	bewerkt onder begeleiding bestaand muzikaal materiaal op een eenvoudige manier	bewerkt zelfstandig bestaand muzikaal materiaal		arrangeert vanuit de eigen visie, taal en aanpak een bestaande compositie, rekening houdend met het artistieke concept en de context	maakt vanuit de eigen visie, taal en aanpak een remix van bestaand materiaal, rekening houdend met het artistieke concept en de context	past een bestaande partituur aan in functie van de uitvoerbaarheid, rekening houdend met het artistieke concept en de context

VAKDESKUNDIGHEID INZETTEN: de leerling zet verworven kunstvormspecifieke kwaliteiten in bij het gebruik van een artistieke uitdrukingsvorm.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent	
<p>speelt met bouwstenen (<i>taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur en digitale data</i>)</p> <p>speelt met eenvoudige combinaties van bouwstenen (<i>taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur en digitale data</i>)</p> <p>speelt met elementen van samenhang, herhaling, contrast, verwachting en verrassing</p>	<p>start onder begeleiding een eenvoudig artistiek proces en onderhoudt het</p>	<p>start zelfstandig een eenvoudig artistiek proces, onderhoudt het en rondt het af</p>	<p>ontwikkelt zelfstandig een artistiek proces en komt tot een afgewerkt geheel</p>	<p>ontwikkelt zelfstandig een artistiek proces en komt tot een afgewerkt geheel</p>	<p>ontwikkelt zelfstandig een artistiek proces en komt tot een afgewerkt geheel</p>	<p>ontwikkelt zelfstandig een artistiek proces en komt tot een afgewerkt geheel</p>	
	<p>luistert gericht naar muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) binnen afgebakende opdrachten</p>	<p>luistert gericht naar muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)</p>					
	<p>benoemt muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) binnen afgebakende opdrachten</p>	<p>benoemt muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het musiceren</p>	<p>combineert zelfstandig muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het musiceren</p>	<p>combineert zelfstandig muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het creëren, improviseren en vertolken</p>	<p>combineert zelfstandig muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens een DJ-set</p>	<p>beheerst muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het dirigeren</p>	
	<p>hanteert muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) binnen afgebakende opdrachten tijdens het musiceren</p>	<p>hanteert zelfstandig muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het musiceren</p>					
	<p>benoemt elementaire instrumenttechnische en/of zangtechnische basisvaardigheden</p>	<p>benoemt instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden</p>					
	<p>voert onder begeleiding elementaire instrumenttechnische en/of zangtechnische basisvaardigheden uit</p>	<p>verfijnt instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden</p> <p>zet zelfstandig instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden in zowel in eigen als in aangeleerd muzikaal materiaal</p>	<p>schakelt instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden vlot aaneen</p> <p>combineert zelfstandig instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden bij het vertolken</p>	<p>schakelt instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden vlot aaneen</p> <p>combineert zelfstandig instrumenttechnische en/of zangtechnische vaardigheden bij het creëren, improviseren en vertolken</p>	<p>schakelt technische vaardigheden vlot aaneen tijdens een DJ-set</p> <p>combineert zelfstandig technische vaardigheden tijdens een DJ-set</p>	<p>beheerst dirigeertechnische vaardigheden</p> <p>combineert zelfstandig dirigeertechnische vaardigheden tijdens het dirigeren</p>	

	verbindt onder begeleiding klank en (alternatief) notenbeeld	zet zelfstandig een (alternatief) notenbeeld om naar klank zet onder begeleiding nieuw geproduceerde klanken om naar (alternatief) notenbeeld	vertolkt zelfstandig een (alternatief) notenbeeld hanteert zelfstandig een (eigen) muzieknotatiesysteem	vertolkt zelfstandig een (alternatief) notenbeeld hanteert zelfstandig een (eigen) muzieknotatiesysteem		beheerst het omzetten van een (alternatief) notenbeeld naar klank op basis van analyse van de partituur
	is bereid om verschillende mogelijkheden van courante en relevante technologische media te gebruiken	gebruikt onder begeleiding de mogelijkheden van courante en relevante technologische media in functie van de uitvoering of creatie	gebruikt zelfstandig courante en relevante technologische media hecht er belang aan om technologische ontwikkelingen en tendensen op te volgen	gebruikt zelfstandig courante en relevante technologische media hecht er belang aan om technologische ontwikkelingen en tendensen op te volgen registreert zelfstandig de uitvoering en creatie met passende technologische media	beheerst het gebruik van courante en relevante technologische media in functie van een DJ-mix volgt systematisch technologische ontwikkelingen en tendensen op registreert zelfstandig de eigen mix met passende technologische media	hecht er belang aan om technologische ontwikkelingen en tendensen op te volgen registreert zelfstandig de uitvoering met passende technologische media
	toont een muzikaal geheugen binnen afgebakende opdrachten	toont een muzikaal geheugen bij het inzetten van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het musiceren	toont een muzikaal geheugen bij het inzetten van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het vertolken	toont een muzikaal geheugen bij het inzetten van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) tijdens het creëren, improviseren en vertolken		toont een muzikaal geheugen bij het inzetten van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) in functie van de uitvoering
	maakt onder begeleiding en met behulp van visuele ondersteuning gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het musiceren	maakt onder begeleiding gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het musiceren	maakt zelfstandig gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het vertolken	maakt zelfstandig gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het creëren, improviseren en vertolken	maakt zelfstandig gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het samenstellen en creëren van een DJ-set	maakt zelfstandig gebruik van het innerlijk voorstellingsvermogen bij het instuderen, repeteren en dirigeren

	voert onder begeleiding een elementair muziekrepertoire uit onderhoudt onder begeleiding een elementair muziekrepertoire	voert zelfstandig een relevant muziekrepertoire uit onderhoudt zelfstandig een relevant muziekrepertoire bouwt onder begeleiding een breed repertoire op met bestaand of eigen muzikaal materiaal rekening houdend met de eigen voorkeuren en/of met een diversiteit in perioden, stijlen en genres	bouwt zelfstandig een breed repertoire op met bestaand of eigen muzikaal materiaal dat een diversiteit in perioden, stijlen en genres omvat	bouwt zelfstandig een breed repertoire op met bestaand én eigen muzikaal materiaal dat een diversiteit in perioden, stijlen en genres omvat		bouwt zelfstandig een breed repertoire op met bestaand materiaal dat een diversiteit in perioden, stijlen en genres omvat
	luistert gericht naar het eigen musiceren aan de hand van afgesproken parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) benoemt na afloop van het eigen spel hoe parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) werden ingezet	luistert op zelfstandige en kritische wijze naar het eigen musiceren beoordeelt hoe parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) werden ingezet in de eigen uitvoering	luistert op zelfstandige en kritische wijze naar de vertolking stuurt de eigen vertolking bij op basis van kritische zelfevaluatie gaat na of de bijstellingen van de eigen vertolking het gewenste effect hebben	luistert op zelfstandige en kritische wijze naar de eigen creatie, improvisatie en vertolking stuurt de eigen vertolking of creatie bij op basis van kritische zelfevaluatie gaat na of de bijstellingen van de eigen vertolking of creatie het gewenste effect hebben gaat na of de artistieke keuzes het gewenste effect hebben	luistert op zelfstandige en kritische wijze naar de eigen mix stuurt de eigen mix bij op basis van kritische zelfevaluatie gaat na of de bijstellingen van de eigen mix het gewenste effect hebben gaat na of de artistieke keuzes het gewenste effect hebben	kijkt kritisch naar de eigen praktijk (<i>visie, ideeën, aanpak en prestatie</i>) stuurt de eigen praktijk bij op basis van kritische zelfevaluatie gaat na of de bijstellingen van de eigen praktijk het gewenste effect hebben gaat na of de artistieke keuzes het gewenste effect hebben
	zet in op nauwkeurigheid en afwerking binnen afgebakende opdrachten	werkt nauwkeurig met oog voor detail en artistieke kwaliteit hecht belang aan nauwkeurigheid en afwerking	werkt uit zichzelf aan stilistische verfijning tijdens het musiceren	werkt uit zichzelf aan stilistische verfijning tijdens het creëren, improviseren en musiceren	werkt uit zichzelf met grote precisie, oog voor detail en artistieke kwaliteit	werkt uit zichzelf met grote precisie, oog voor detail en artistieke kwaliteit
	toont musiceerplezier	neemt zelf initiatief om frequent te musiceren	gaat uit zichzelf op zoek naar kansen om binnen of buiten de academie te musiceren	gaat uit zichzelf op zoek naar kansen om binnen of buiten de academie te creëren en te musiceren	gaat uit zichzelf op zoek naar kansen om binnen of buiten de academie te creëren	gaat uit zichzelf op zoek naar kansen om binnen of buiten de academie te dirigeren

<p>volgt de stappen die nodig zijn om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p>	<p>verheldert welke stappen nodig zijn om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>gaat op vraag en onder begeleiding doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p>	<p>gaat onder begeleiding doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>hecht belang aan het doelmatig, duurzaam en veilig omgaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p>	<p>gaat op zelfstandige wijze doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>vindt het vanzelfsprekend om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p>	<p>gaat op zelfstandige wijze doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>vindt het vanzelfsprekend om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>bewaakt het fysieke en mentale welzijn van de uitvoerders</p> <p>gaat correct om met eigendomsrechten</p>	<p>gaat op zelfstandige wijze doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>vindt het vanzelfsprekend om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>bewaakt het fysieke welzijn van de toehoorders</p> <p>gaat correct om met eigendomsrechten</p>	<p>gaat op zelfstandige wijze doelmatig, duurzaam en veilig om met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>vindt het vanzelfsprekend om doelmatig, duurzaam en veilig om te gaan met lichaam, instrument en materiaal van zichzelf en de ander</p> <p>bewaakt het fysieke en mentale welzijn van de uitvoerders</p>
--	---	---	---	--	---	--

ONDERZOEKEN: de leerling analyseert een proces en een product en reflecteert en communiceert erover.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
herkent elementaire artistieke uitdrukkingvormen geeft weer hoe artistieke uitdrukkingvormen inspirerend zijn	vergelijkt mogelijkheden van muzikale uitdrukkingvormen	onderzoekt mogelijkheden van uitdrukkingvormen uit verschillende domeinen	onderzoekt voortdurend mogelijkheden van uitdrukkingvormen uit verschillende domeinen	onderzoekt voortdurend mogelijkheden van uitdrukkingvormen uit verschillende domeinen	onderzoekt voortdurend mogelijkheden van uitdrukkingvormen uit verschillende domeinen	onderzoekt voortdurend mogelijkheden van uitdrukkingvormen uit verschillende domeinen
	benoemt onder begeleiding ritmische en melodische structuren en vormen in eenvoudig muzikaal materiaal	analyseert onder begeleiding eenvoudig muzikaal materiaal op basis van inzicht in ritmische en melodische structuren, vormen, muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)	analyseert zelfstandig muzikaal materiaal in functie van de eigen vertolking bestudeert de thematiek en/of de context van een compositie in functie van de eigen vertolking	analyseert zelfstandig muzikaal materiaal in functie van de creatie en/of vertolking onderzoekt diepgaand thematiek en/of context van basismateriaal met het oog op de creatie	analyseert zelfstandig muzikaal materiaal in functie van de mix onderzoekt diepgaand thematiek en/of context van basismateriaal met het oog op de creatie	beheerst het analyseren van muzikaal materiaal in functie van de repetities en de uitvoering stelt technische moeilijkheden van een muziekstuk vast in functie van de vaardigheden van de uitvoerende muzikanten komt tot een weloverwogen interpretatie van het uit te voeren muziekstuk bestudeert de context van de compositie en de intentie van de componist in functie van de uitvoering
toont nieuwsgierigheid voor artistieke uitdrukkingvormen binnen de eigen leefwereld	beschrijft muzikale uitdrukkingvormen binnen de eigen leefwereld	beschrijft muzikale uitdrukkingvormen binnen de eigen leefwereld en het effect ervan	analyseert zelfstandig muzikale uitdrukkingvormen uit de eigen en andere culturen en het effect ervan	analyseert zelfstandig muzikale uitdrukkingvormen uit de eigen en andere culturen en het effect ervan	analyseert zelfstandig muzikale uitdrukkingvormen uit de eigen en andere culturen en het effect ervan	analyseert zelfstandig muzikale uitdrukkingvormen uit de eigen en andere culturen en het effect ervan
	is bereid om deel te nemen aan het culturele leven	neemt vanuit eigen interesse deel aan het artistiek-culturele leven	neemt uit zichzelf deel aan het artistiek-culturele leven in functie van de eigen artistieke groei	neemt uit zichzelf deel aan het artistiek-culturele leven in functie van de eigen artistieke groei	neemt uit zichzelf deel aan het artistiek-culturele leven in functie van de eigen artistieke groei	neemt uit zichzelf deel aan het artistiek-culturele leven in functie van de eigen artistieke groei

	toont interesse voor diverse componisten, perioden, stijlen en genres	<p>benoemt componisten, uitvoerders, perioden, muzikale stijlen en genres</p> <p>onderscheidt componisten, perioden, muzikale stijlen en genres</p> <p>ontleedt muzikale kunst- en cultuuruitingen</p> <p>situeert kunst- en cultuurhistorische feiten, componisten, uitvoerders, perioden, muzikale stijlen en genres</p>	beschrijft de samenhang tussen kunst- en cultuurhistorische feiten, componisten, uitvoerders, perioden, muzikale stijlen en genres	beschrijft de samenhang tussen kunst- en cultuurhistorische feiten, componisten, uitvoerders, perioden, muzikale stijlen en genres	beschrijft de samenhang tussen kunst- en cultuurhistorische feiten, uitvoerders, DJ's, perioden, muzikale stijlen en genres	beschrijft de samenhang tussen kunst- en cultuurhistorische feiten, componisten, uitvoerders, perioden, muzikale stijlen en genres
	onderscheidt aangeboden inspirerende kunst- en cultuurbronnen	verzamelt inspirerende kunst- en cultuurbronnen binnen een afgebakende opdracht	verzamelt zelfstandig inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht	<p>verzamelt zelfstandig diverse kunst- en cultuurhistorische bronnen ter inspiratie</p> <p>selecteert inspirerende bronnen in functie van de creatie of vertolking</p>	verzamelt zelfstandig diverse kunst- en cultuurhistorische bronnen ter inspiratie sorteert inspirerende bronnen	verzamelt zelfstandig inspirerende bronnen vanuit kunst- en cultuurhistorisch inzicht
	geeft de eigen voorkeuren op vlak van kunst en cultuur weer	beschrijft de redenen van de eigen voorkeuren en vooroordelen op vlak van kunst en cultuur	onderbouwt hoe de eigen voorkeuren en vooroordelen op vlak van kunst en cultuur een invloed hebben op het eigen artistieke parcours	onderbouwt hoe de eigen voorkeuren en vooroordelen op vlak van kunst en cultuur een invloed hebben op het eigen artistieke parcours	onderbouwt hoe de eigen voorkeuren en vooroordelen op vlak van kunst en cultuur een invloed hebben op het eigen artistieke parcours	onderbouwt hoe de eigen voorkeuren en vooroordelen op vlak van kunst en cultuur een invloed hebben op het eigen artistieke parcours

<p>vertelt over waarnemingen en indrukken in eigen woorden</p>	<p>luistert gericht naar muzikale uitingen van anderen aan de hand van instructies</p> <p>bespreekt hoe de ander muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) inzet</p>	<p>luistert gericht naar de muzikale uitingen van anderen</p> <p>formuleert conclusies over hoe de ander muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>) inzet</p> <p>concludeert welke inspirerende elementen van andermans uitvoering men wil meenemen naar de eigen uitvoering of creatie</p>	<p>luistert gericht naar de muzikale uitingen van anderen in functie van de vertolking</p> <p>evalueert de groepsprestatie aan de hand van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)</p> <p>doet op basis van de evaluatie suggesties om de groepsprestatie te verbeteren</p> <p>neemt inspirerende elementen uit andermans vertolking mee naar de eigen vertolking</p>	<p>luistert gericht naar de muzikale uitingen van anderen in functie van de creatie, improvisatie en vertolking</p> <p>evalueert samen met de betrokkenen de groepsprestatie aan de hand van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)</p> <p>doet op basis van de evaluatie suggesties om de groepsprestatie te verbeteren</p> <p>verwerkt op persoonlijke wijze inspirerende elementen uit andermans vertolking in de eigen creatie en vertolking</p>	<p>luistert gericht naar de muzikale uitingen van anderen in functie van de mix</p> <p>evalueert samen met de betrokkenen de prestaties van anderen aan de hand van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)</p> <p>doet op basis van de evaluatie suggesties om de prestaties van anderen te verbeteren</p> <p>verwerkt op persoonlijke wijze inspirerende elementen uit andermans praktijk in de eigen mix</p>	<p>beheerst het gericht luisteren naar de muzikale uitingen van anderen in functie van de eigen vertolking</p> <p>evalueert de groepsprestatie samen met de betrokkenen aan de hand van muzikale parameters (<i>hoogte, duur, sterkte en kleur</i>) en componenten (<i>melodie, tonaliteit, harmonie, metrum, ritme, dynamiek, tempo, vorm en samenklank</i>)</p> <p>geeft op basis van de evaluatie instructies om de groepsprestatie te verbeteren</p> <p>verwerkt op persoonlijke wijze inspirerende elementen uit andermans praktijk in de eigen praktijk</p>
<p>staat ervoor open om deel te nemen aan een gesprek rond culturele reflectie</p>	<p>koppelt een muzikale uitvoering aan culturele reflectie</p>	<p>toont waardering voor een muzikale uitvoering op basis van culturele reflectie</p>	<p>analyseert op welke manier inzichten verkregen vanuit culturele reflectie een invloed hebben op de eigen vertolking</p>	<p>analyseert op welke manier inzichten verkregen vanuit culturele reflectie een invloed hebben op de eigen artistieke praktijk</p>	<p>analyseert op welke manier inzichten verkregen vanuit culturele reflectie een invloed hebben op de eigen artistieke praktijk</p>	<p>analyseert op welke manier inzichten verkregen vanuit culturele reflectie een invloed hebben op de eigen artistieke praktijk</p>
<p>geeft weer wat voor zichzelf nieuw, anders of verbeterd is</p>	<p>somt de verschillende stappen van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces op</p>	<p>licht de verschillende stappen van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces toe</p> <p>beschrijft patronen in het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces</p> <p>onderzoekt de efficiëntie van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces</p>	<p>beoordeelt de efficiëntie van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces</p>	<p>beoordeelt de efficiëntie van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces</p>	<p>beoordeelt de efficiëntie van het eigen oefen-, leer-, werk- en creatieproces</p>	<p>beoordeelt de efficiëntie van het oefen-, studie- en repetitieproces</p>

RELATIES BOUWEN EN SAMENWERKEN: de leerling kan eigen talent en deskundigheid ten dienste stellen van het gemeenschappelijk artistiek doel of project.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
durft vertrouwen op zichzelf en de ander tijdens het samenspel	durft vertrouwen op zichzelf en de ander tijdens het samenspel	durft vertrouwen op zichzelf en de ander tijdens het samenspel	vertrouwt op zichzelf en de ander tijdens het samenspel stelt zich betrouwbaar op tijdens het samenspel	vertrouwt op zichzelf en de ander tijdens het samenspel stelt zich betrouwbaar op tijdens het samenspel	stelt zich betrouwbaar op tijdens een gezamenlijke mix	handelt vanuit vertrouwen in zichzelf en de ander tijdens het dirigeren handelt betrouwbaar tijdens het dirigeren
neemt onder begeleiding impulsen van anderen waar tijdens het samenspel	gaat onder begeleiding in op impulsen van anderen tijdens het samenspel	reageert op impulsen van anderen rekening houdend met de impact op het samenspel	beantwoordt gericht impulsen van anderen rekening houdend met de impact op het samenspel	beantwoordt gericht impulsen van anderen rekening houdend met de impact op het samenspel	beantwoordt gericht impulsen van anderen rekening houdend met de impact op de mix	
durft een eigen inbreng te doen in de groep	overlegt met anderen binnen een afgebakende opdracht, waarbij hij zich houdt aan het afsprakenkader in functie van het respectvol omgaan met elkaar	overlegt doelgericht met anderen binnen een afgebakende opdracht, waarbij hij belang hecht aan het respectvol omgaan met elkaar	overlegt uit zichzelf doelgericht en op gepaste wijze met betrokkenen (<i>proces, product, (groeps)prestatie en eigen inbreng</i>)	overlegt uit zichzelf doelgericht en op gepaste wijze met betrokkenen (<i>proces, product, (groeps)prestatie en eigen inbreng</i>) onderbouwt eigen artistieke visie en beslissingen ten aanzien van de betrokkenen geeft vanuit de eigen artistieke visie aanwijzingen aan de betrokkenen	overlegt uit zichzelf doelgericht en op gepaste wijze met betrokkenen (<i>proces, product en (groeps)prestatie</i>) geeft vanuit de eigen artistieke visie aanwijzingen aan de betrokkenen	overlegt uit zichzelf doelgericht en op gepaste wijze met betrokkenen (<i>proces, product en (groeps)prestatie</i>) leidt overlegmomenten in functie van de artistieke en praktische realisatie van de voorstelling aan de hand van elementaire vergadertechnieken motiveert op overtuigende wijze de eigen artistieke visie, beslissingen, interpretatie en aanpak ten aanzien van de betrokkenen geeft vanuit de eigen artistieke visie verbale en non-verbale aanwijzingen in functie van de uitvoering

neemt deel aan het groepsgebeuren	werkt met anderen samen binnen een afgebakende opdracht	werkt constructief en doelgericht met anderen samen binnen een afgebakende opdracht	werkt constructief en doelgericht met anderen samen	werkt constructief en doelgericht met anderen samen	werkt constructief en doelgericht met anderen samen	werkt constructief en doelgericht met anderen samen
		onderscheidt verschillende rollen en verantwoordelijkheden van elke samenspeler	volgt flexibel artistieke aanwijzingen en beslissingen op in functie van de samenwerking	volgt flexibel artistieke aanwijzingen en beslissingen op in functie van de samenwerking	volgt flexibel (artistieke) aanwijzingen en beslissingen op in functie van de samenwerking	leidt vanuit analyse en inzicht muzikanten tijdens repetities en uitvoeringen
		zoekt naar het evenwicht tussen het individuele belang en het groepsbelang	draagt uit zichzelf bij tot een positieve groepsdynamiek	draagt uit zichzelf bij tot een positieve groepsdynamiek	stelt zich positief en enthousiast op tijdens het samenwerken	stimuleert een positieve groepsdynamiek vanuit een basisinzicht in groepsdynamica
			respecteert de afspraken met betrekking tot de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van elke samenspeler	respecteert de afspraken met betrekking tot de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van elke samenspeler		respecteert de afspraken met betrekking tot de verschillende rollen en verantwoordelijkheden
			komt uit zichzelf tot een goed evenwicht tussen het individuele belang en het groepsbelang	komt uit zichzelf tot een goed evenwicht tussen het individuele belang en het groepsbelang	komt uit zichzelf tot een goed evenwicht tussen het individuele belang en het groepsbelang	verdeelt rollen en verantwoordelijkheden rekening houdend met de artistieke visie en het potentieel van de betrokkenen
staat open voor de ideeën van anderen	reageert geïnteresseerd op het werk van anderen	waardeert het werk van anderen	onderbouwt waarom hij het werk of de werkwijze van anderen waardeert	onderbouwt waarom hij het werk of de werkwijze van anderen waardeert	onderbouwt waarom hij het werk of de werkwijze van anderen waardeert	onderbouwt waarom hij het werk of de werkwijze van anderen waardeert
houdt zich aan de afspraken in functie van het respectvol omgaan met elkaar	houdt zich aan de afspraken in functie van het respectvol omgaan met elkaar	gaat respectvol om met anderen omdat men er belang aan hecht	gaat uit zichzelf respectvol om met anderen	gaat uit zichzelf respectvol om met anderen	gaat uit zichzelf respectvol om met anderen	gaat uit zichzelf respectvol om met anderen
	koppelt de gekregen feedback aan de eigen uitvoering	verwerkt onder begeleiding de gekregen feedback in de eigen uitvoering	verwerkt zelfstandig de gekregen feedback	verwerkt zelfstandig de gekregen feedback in de eigen creatie en uitvoering	verwerkt zelfstandig de gekregen feedback in de eigen mix	verwerkt zelfstandig de gekregen feedback in de eigen praktijk
	volgt de afspraken bij het geven van feedback	past onder begeleiding de basisregels voor het geven van feedback toe	geeft constructieve en gerichte feedback	geeft constructieve en gerichte feedback	geeft constructieve en gerichte feedback	geeft constructieve en gerichte feedback

PRESENTEREN: de leerling toont een proces en/of een product aan een publiek.

1 ^{ste} graad	2 ^{de} graad	3 ^{de} graad	4 ^{de} graad amateur vertolkend muzikant	4 ^{de} graad amateur creërend muzikant	4 ^{de} graad amateur DJ	4 ^{de} graad amateur dirigent
is bereid om een uitvoering of creatie te tonen aan anderen	blijft oefenen om een uitvoering of creatie in zijn best mogelijke kunnen te tonen	toont zelfstandig een uitvoering of creatie in zijn best mogelijke kunnen	toont podiumvastheid in verschillende contexten	toont podiumvastheid in verschillende contexten	toont podiumprésence in verschillende contexten	toont podiumprésence in verschillende contexten
	past onder begeleiding elementaire podiumvaardigheden toe stelt zich onder begeleiding op in functie van een publiek	past zelfstandig podiumvaardigheden toe	combineert zelfstandig verschillende podiumvaardigheden	combineert zelfstandig verschillende podiumvaardigheden	combineert zelfstandig verschillende podiumvaardigheden	combineert zelfstandig verschillende podiumvaardigheden
	past onder begeleiding de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op het toonmoment	past zelfstandig de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op het toonmoment	past zelfstandig de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op de vereisten van de voorstelling	past zelfstandig de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op de vereisten van de voorstelling	past zelfstandig de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op de vereisten van de DJ-set controleert vooraf de set-up van de technologische media in functie van de DJ-set	past zelfstandig de verschillende stappen toe die nodig zijn om zich fysiek en mentaal voor te bereiden op de vereisten van de voorstelling
		licht proces en product toe aan een publiek	geeft vanuit analyse en inzicht uitleg aan een publiek over proces, product en het eigen aandeel daarin werkt mee aan de promotie en verspreiding naar de media en het publiek	geeft vanuit analyse en inzicht uitleg aan een publiek over proces, product en het eigen aandeel daarin begeleidt de promotie en verspreiding naar de media en het publiek (<i>inhoud, vormgeving en kanalen</i>)	geeft vanuit analyse en inzicht uitleg aan een publiek over proces, product en het eigen aandeel daarin begeleidt de promotie en verspreiding naar de media en het publiek (<i>inhoud, opnames, vormgeving en kanalen</i>)	geeft vanuit analyse en inzicht uitleg aan een publiek over proces, product en het eigen aandeel daarin begeleidt de promotie en verspreiding naar de media en het publiek (<i>inhoud, vormgeving en kanalen</i>)
geniet van de positieve reacties van anderen	reageert zoals afgesproken op verwachte reacties van het publiek	reageert op passende wijze op de (on)verwachte reacties van het publiek	speelt in op de reacties van het publiek tijdens de voorstelling	speelt in op de reacties van het publiek tijdens de voorstelling	speelt in op de reacties van het publiek tijdens de voorstelling	